

Lek och lärande i förskolans inomhusmiljö

Förskollärares syn på inomhusmiljöns betydelse för barns lärande i leken.

Play and learning in the preschool environment
Preschool teachers' view on the importance of the indoor environment when it comes to children's learning through play

Ingela Berglund

Fakulteten för humaniora och samhällsvetenskap

Förskolläraryrket

Grundnivå/15 hsp

Handledare: Stefan Jerkeby

Examinator: Getahun Yacob Abraham

Datum: 2016-06-22

Abstract

This study is about the significance of the indoor environment when it comes to children's learning through play.

The purpose of this study is to take part in the preschool teachers' interpretation of the importance of the indoor environment to children's learning in their playing. The study was carried out through interviews with five preschool teachers at three different departments at the same preschool.

The result indicates that it is the children's need and interests which forms the basis of how the preschool teachers' shape the indoor environment at the preschool. The results show a consciousness from the preschool teachers to adapt the environment to the children with an accessible and allowing environment where the children are giving credit to independently affect their own learning.

Keywords

Environment, preschool teacher, preschool, play, learning, children.

Sammanfattning

Denna studie handlar om inomhusmiljöns betydelse för barns lärande i leken. Syftet med denna studie är att få ta del av förskollärarnas uppfattning om inomhusmiljöns betydelse för barns lärande i deras lek. Studien genomfördes med hjälp av intervjuer med fem förskollärare på samma förskola och från tre olika avdelningar.

Resultatet visar på att det är barns behov och intressen som ligger till grund för hur förskollärarna utformar inomhusmiljön i förskolan. Resultaten visar på en medvetenhet hos förskollärarna om att anpassa miljön efter barnen med en tillgänglig och tillåtande miljö där barnen ges tilltro till att självständigt påverka sitt eget lärande.

Nyckelord

Miljö, förskollärare, förskola, lek, lärande, barn

Innehållsförteckning

<i>Inledning</i>	1
Syfte	2
Frågeställning	2
<i>Forsknings- och litteraturgenomgång</i>	3
Pedagogisk miljö	3
Lekmiljöers möjligheter och begränsningar	4
Material	5
Läroplanen	5
Lek som fenomen	5
Lek och lärande	5
Läroplanen	6
<i>Teoretiska utgångspunkter</i>	7
Det sociokulturella perspektivet	7
Proximal utvecklingszon	7
Kulturella redskap och mediering	7
<i>Metodologisk ansats och val av metod</i>	9
Etiska Överväganden	9
Urval	9
Genomförande	10
Reliabilitet	10
Validitet	10
Generalisering	10
Bearbetning av data	11
<i>Resultat</i>	12
Dynamisk lekmiljö	12
Sammanfattning	13
Intresse och behov	13
Sammanfattning	15
<i>Analys av resultat</i>	16
Kulturella redskap och mediering	16
Proximal utvecklingszon	16
<i>Diskussion</i>	18

Resultatdiskussion.....	18
Metoddiskussion	19
Slutsatser	19
Vidare forskning	20
<i>Referenser</i>	<i>21</i>
<i>Bilaga 1</i>	<i>23</i>
Intervjuguide.....	23
<i>Bilaga 2</i>	<i>24</i>
Informationsblad.....	24

Inledning

Jag har valt leken som tema i mitt examensarbete på förskolläraryrket. Jag har för avsikt att särskilt undersöka inomhusmiljöns betydelse i förskolebarnens lekande.

Barnen tillbringar stor del av sin dag i förskolan och möter en miljö där de ska utvecklas, lära och leka, och olika förskolor erbjuder vitt skilda lek- och lärandemiljöer. Att miljöerna kan se så olika ut har för mig blivit anledning nog att undersöka inomhusmiljöns betydelse i barnens lek. Jag anser att barnens fysiska miljö ska vara lustfylld och utvecklande - en miljö där lek och lärande ska mötas. Jag anser att barns lärande inte kan kopplas till ett speciellt rum eller plats utan barn lär sig hela tiden i miljön de möts av och den omgivning barnen är delaktiga i.

Enligt min uppfattning så är leken en betydande del i barns utveckling och lärande och leken har en central plats i förskolans miljö. Barnen ska få möjlighet att bli bemötta av en inomhusmiljö som är inspirerande, lockande och utmanande. En tillåtande miljö med synligt, tillgängligt och spännande material som barnen kan utforska sin lek med. Min åsikt är att det ska finnas en variation i materialet som förskolan erbjuder barnen att ta del av, t.ex. material som barnen kan skapa och bygga med, material som siffror och bokstäver som inspirerar och lockar till ett intresse för skriftspråket.

Det är i förskolan som barnen ska få grunden till ett livslångt lärande (Skolverket, 2010). Leken är viktig för barns utveckling och lärande och förskolan har som uppdrag att erbjuda en trygg miljö som samtidigt utmanar och lockar till lek och aktiviteter, samt skapar utrymme för barnens egna planer, fantasi och kreativitet i lek såväl inomhus som utomhus (Skolverket, 2010).

Jag har tagit del av en intressant avhandling av Nordin-Hultman (2004) som har studerat inomhusmiljöns begränsningar och handlingsmöjligheter i förskolors olika rum. Nordin-Hultman (2004) skriver i sin avhandling om materialets förvaring och dess otillgänglighet, hur detta reglerar och styr barnens aktiviteter. Nordin-Hultman (2004) uppmärksammade i sin undersökning att det fanns lite material att tillgå till barnens skapande aktiviteter, samt att det förvaras otillgängligt för barnen. Detta säger emot läroplansmålen som förespråkar att barnen ska få möjlighet att skapa, konstruera och nyttja olika material (Skolverket, 2010). Barns tillgång till en rik miljö med material till skapande aktiviteter förefaller vara en myt (Nordin-Hultman, 2004).

Genom att del av förskolläraernas erfarenhet och kompetens i min undersökning så kommer jag få en ökad förståelse och kunskap om inomhusmiljöns betydelse för barns lek. Med ökade kunskaper inom detta område så har jag möjlighet som blivande förskollärare att vara delaktig och påverka förskolans verksamhet med att skapa en trygg miljö som utmanar, lockar till lek och ge barn utrymme i verksamheten för deras egna planer, fantasi och kreativitet. Detta betonas även i förskolans läroplan (Skolverket, 2010).

Syfte

Mitt examensarbete syftar till en ökad förståelse för inomhusmiljöns betydelse för barns lekande. I det sammanhanget är jag intresserad av pedagogernas uppfattningar om lekmiljöns betydelse.

Frågeställning

- Hur ser förskollärarna på inomhusmiljön och dess betydelse för barns lekande?
- Hur anser förskollärarna att inomhusmiljön ska utformas så att den främjar barns lärande i leken?

Forsknings- och litteraturgenomgång

I den här delen så knyter jag an till tidigare forskning och litteratur som är relevant för mitt undersökningsområde.

Pedagogisk miljö

Den pedagogiska miljön är ett begrepp som innefattar både miljöns fysiska och sociala utformning och de lekmaterial som ingår i den (Pramling, Samuelsson & Sheridan, 2006). Enligt Pramling, Samuelsson & Sheridan (2006) så erövrar barnen omvärlden genom att samspela med sin omgivning där utformningen av miljön är av stor betydelse för barns lärande. Miljön sänder budskap om vad som förväntas ske i verksamheten och då är dess utformning viktig. Den bör vara utformad så att den underlättar barns lärande samtidigt som den ska vara inspirerande och utmanande. I läroplanen Skolverket (2010) påpekas det att förskolan ska stimulera barns utveckling och lärande samt att verksamheten ska utgå utifrån en helhetssyn på barnet.

Det är miljöns utformning som avgör vad som kan hända eller inte hända skriver Åberg, Lenz, Taguchi (2005) i sin bok *Lyssnandets pedagogik*. Författarna menar att man som förskollärare kan gå ner på knä i ett rum och reflektera över hur det ser ut, och därefter ställa sig frågan: Vad inspireras barnen att göra i det här rummet? Enligt Åberg, Lenz, Taguchi (2005) är detta en utgångspunkt att ha i åtanke när man ska diskutera hur man kan ändra om och utforma inomhusmiljön.

Likaväl som det läggs vikt vid att lärarna organiserar om i barnens miljö så är det viktigt att barnen ska få vara med och påverka och sätta mål och tilltro till sitt egna lärande. Detta lärande innefattar bla möjligheter att kunna skapa nya miljöer med tillgängligt inspirerande och lockande material, och dess möjlighet att flytta runt materialet mellan de olika rummen i förskolan verksamhet (Johansson & Pramling Samuelsson, 2009).

Då den pedagogiska miljön utgör ett sammanhang i barns lärande så bör miljön vara utformad så att den allsidiga utvecklingen främjas. Lärandet bör vara lustfyllt och dynamiskt och lärandemiljön flexibel så att den kan svara mot barnens intresse och behov. Författarna menar att barnen ska få möjlighet att vara involverade i utformningen av den fysiska miljön och på så vis blir barnen delaktiga och kan påverka sitt eget lärande (Pramling, Samuelsson & Sheridan, 2006).

Björklid (2005) belyser även hon i sin kunskapsöversikt att miljön inte ska vara statisk utan en miljö som barnen ska kunna möblera om i. De ska kunna flytta saker. Barnen ska även kunna skärma av utrymmen beroende på vad de inspireras av i sin lek. De ska få möjlighet att utforska och upptäcka det som skapar mening för dem. Lika väl som den fysiska miljön kan skapa hinder som förutsättningar i barnens lek och lärande så är det viktigt att se till att den miljö som barnen leker i inte uppfattas som otrygg och obekvä. Det ska vara en miljö som sänder budskap om och signalerar vad som är möjligt att göra och inte göra. Uppfattar barnen miljön som otillgänglig och inte lockas till lek, då vill de inte leka där. Otillgängliga miljöer kan i värsta fall hämma barnens utveckling både socialt och kognitivt. Rum bär på betydelser

och deras fysiska utformning inbegriper en social plats där det skapas samspel mellan material och barn (Björklid, 2005).

Barns upplevelser, handlingar och erfarenheter är starkt kopplade till de miljöer för lek, lärande och samspel som barnet vistas i. Lek, lärande och det sociala samspelet med barn och vuxna är i högsta grad förenat med de fysiska och sociala miljöerna inomhus som blir till en betydande och väsentlig del av barns lek och lärande (Sandberg, 2008).

Lekmiljöers möjligheter och begränsningar

Nordin-Hultman (2004) har i sin forskning studerat hur material präglar barns begränsningar och handlingsmöjligheter i förskolans pedagogiska miljö. Nordin-Hultman (2004) skriver i sin avhandling att material som placeras otillgängligt eller högt där barn inte når materialet skapar ett begränsat materialutbud till barnens aktiviteter i förskolan. När barnens möjligheter begränsas genom att material förvaras otillgängligt påverkar det barnens kreativitet och nytänkande. Barnens möjligheter att skapa nya lekar och aktiviteter begränsas. Detta innebär att hur man organiserar miljön skapar konsekvenser för barnens möjligheter att själva kunna utföra sina aktiviteter och påverka sitt eget lärande. Handlingserbjudandena i rummen är kopplade till rummets placering och material, som enligt Nordin-Hultman (2004) påverkar barnens inflytande i verksamheten. Barnen blir beroende av pedagogen och måste be om hjälp att förse barnen med material och då minskar barnens inflytande och möjligheter att själv påverka sitt eget handlande och lärande.

Språket uttrycker betydelser men det gör även miljön påpekar Johansson, Pramling, Samuelsson (2009). Miljön sänder ut signaler och pratar med oss. Den ger oss en inbjudan till att utföra olika aktiviteter där både språket och utformning av miljöer ges olika innebörder. I en hemlik miljö där kan man se hur miljön bjuder in till olika aktivitet, typiska för hem, t.ex. i en dockvrå (Johanson, Pramling, Samuelsson 2009).

I Erikssons-Bergströms (2013) avhandling *Rum, Barn och pedagoger* studeras relationen mellan förskolans fysiska miljö, barn och pedagoger i syfte att undersöka hur barns handlingsutrymme och aktiviteter regleras av den fysiska miljön. I Eriksson och Bergströms (2013) undersökning uppmärksammades det att barn som deltog i en miljö som inte var förutbestämd eller statisk med tillgång till neutrala verktyg, gav ett mer varierande handlingserbjudande till barnen, och de stimulerades till att verbalt samspela och förhandla med varandra. När barnen förhandlade och diskuterade med varandra hur de skulle använda dessa verktyg och vilken plats de skulle ta i deras lek mynnade detta ut i gemensam lek. Enligt Eriksson-Bergström (2013) så är det rummets fysiska ramar och verktyg som påverkar handlingserbjudandet i barns lekar. Barnen söker efter handlingserbjudande som kan yttra sig i att en kudde kan erbjudas att vara en häst eller en bil i leken. I de planerade miljöerna t.ex., dockvrån där det framkom tydligt vad man kunde göra minskade utrymmet för barnens individuella handlingserbjudande som begränsade deras lek. Dessa planerade miljöer formade barnens aktiviteter efter en redan förbestämd mall och barnens lek mynnade ut i målstyrda aktiviteter med givna roller som mamma-pappa-barn.

Material

Den pedagogiska miljön i förskolans verksamhet ska utgöra ett rikt och varierat materialutbud. Spel och teknik ska ingå med olika svårighetsgrad där barnen kan utforska världen enskilt eller tillsammans. Materialets placering i verksamheten ska vara inbjudande så det skapar samspel mellan barnen så de tillsammans ska kunna undersöka i den omgivande miljön (Pramling, Samuelsson & Sheridan, 2006).

Granberg (2004) belyser även hon materialets betydelse i förskolans verksamhet. Material ska vara inspirerande och lockande, och tillgängligt i pågående lekar så att leken kan vidareutvecklas.

Läroplanen

Förskolans verksamhet ska präglas av en pedagogik där omvårdnad, omsorg fostran och lärande bildar en helhet. Verksamheten ska genomföra så att den stimulerar och utmanar barnets utveckling och lärande. Miljön ska vara öppen, innehållsrik och inbjudande. Verksamheten ska främja leken, kreativiteten och det lustfyllda lärandet samt ta tillvara och stärka barnets intresse för att lära och erövra nya erfarenheter, kunskaper och färdigheter (Skolverket, 2010, s.9)

Lek som fenomen

Lek har förändrats över tid från att ses som en aktivitet som ger utlopp för överskottsenergi till att ses som en ständigt pågående verksamhet där barnen utvecklas och tar in kunskaper och lär sig (Granberg, 2004).

Leken beskrivs ofta som barnens område där barnen själva får påverka och bestämma vad som ska ske. Som fenomen är leken global. Den sträcker sig över hela världen, även om leksaker och lekar skiljer sig åt så leker barnen i regel samma lekar världen över. Synen på lekandet kan dock variera mellan länder, kontinenter och kulturer. I västvärlden betraktas leken som något som främjar utveckling och anses bidra till att ge barn fullvärdigt liv genom att vara deltagande och delaktig i samhället (Brodin & Lindstrand, 2008). Utmärkande för leken enligt Fagerli, Lillemyr & Søbstad (2001) är att dess engagemang gör barnet helt inne i sin lek, barnet glömmer tid och rum och kan leva ut fantasi och kreativitet.

Eftersom leken är så betydelsefull och engagerar barnen så, utgör leken ett viktigt område i förskolepedagogiken (Fagerli, Lillemyr & Søbstad, 2001).

Lek och lärande

Barns lek, dess utforskande och undersökande kan liknas vid forskning. Barnen prövar och vidgar sina gränser. Barnen jämför, hittar liknelser och prövar, drar slutsatser, prövar igen och skapar sig erfarenheter och tillägnar sig kunskaper (Granberg, 2004). Enligt Granberg (2004) är den lustfyllda leken ett lärande, där fantasi och kreativitet kan flöda och där inget är statiskt utan växer och ombildas och förändras hela tiden. Barnen tillägnar sig kunskaper och erfarenheter genom samspel när de utforskar och undersöker i sin omgivning. I leken

samspekar barnen på likvärdiga villkor, samtidigt som leken ändrar karaktär eller att de deltagande byts ut i leken så finns det inget rätt eller fel i lek. Barnen förhandlar med varandra och kompromissar om regler som gäller i den pågående leken och detta gör leken till en utmärkt arena där barnens kommunikativa förmåga grundläggs (Pramling, Samuelsson, Asplund, Carlsson, 2003). Barns självuppfattning stärks genom leken där barnen tillsammans enas och tar de beslut som ska gälla inom ramen för deras lek (Fagerli, Lillemyr, & Søbstad 2001).

Knutsson, Olofsson (2009) skriver om att lekforskare är eniga om att barns lek tillsammans leder till en social kompetens. När barnen tar del av varandras känslor, känner sympati, empati och visar respekt för varandra leder detta till en ökad förståelse för socialt samspel. Denna kunskap skapar trygghet och glädje hos barnen.

Kulturen som barnen skapar i leken byggs av interaktion, samlärande och genom barnens delaktighet (Pramling, Samuelsson, Asplund, Carlson, 2003).

Genom interaktionerna i lekens sociala samspel utvecklas det kunskaper och erfarenheter mellan barnen. Barnen lär av varandra, de är varandras tillgångar. Ett barns kunskap blir kunskap för ett annat. Genom diskussioner och ställningstagande och ifrågasättande så blir barnens tankar synliga och de kan reflektera och arbeta med sin egen förståelse.

Leken har ett egenvärde för barnen enligt Fagerli, Lillemyr & Søbstad (2001) där barnen är i ett "här- och – nu -tillstånd som är trivsamt för barnen att befinna sig i. Barnen går in i en fantasivärld, en låtsas värld där fantasin bjuder in till spänning, möjligheter och utmaningar.

Läroplanen

Leken är viktig för barns utveckling och lärande. Ett medvetet bruk av leken för att främja varje barns utveckling och lärande ska prägla verksamheten i förskolan. I leken och det lustfyllda lärandets olika former stimuleras fantasi, inlevelse, kommunikation och förmåga till symboliskt tänkande samt förmåga att samarbeta och lösa problem. Barnet kan i den skapande och gestaltande leken få möjlighet att uttrycka och bearbeta upplevelser, känslor och erfarenheter (Skolverket, 2010, s.6)

Teoretiska utgångspunkter

Mina teoretiska utgångspunkter har sin grund i ett sociokulturellt perspektiv, utifrån Vygotskij.

Det sociokulturella perspektivet

Vygotskijs sociokulturella perspektiv innebär att lärandet sker som en social process genom socialt samspel, kommunikation och individens samverkan med sin omgivning (Kroksmark, 2011).

Strandberg (2006) skriver att Vygotskij inte enbart menade att samspel stödjer lärande och utveckling, utan att samspel är lärande och utveckling. Lärandet och utveckling är två sidor av det sociala samspelet. Med andra ord lägger Vygotskij vikten på att lärande och utveckling sker dels genom interaktion i det sociala samspelet dels som kommunikation i den miljö man befinner sig. Människor befinner sig alltid i förändring och i sociala samspel med andra. Där skapas möjligheter till att utveckla kunskaper och få nya erfarenheter som leder till insikt och ökad förståelse.

Proximal utvecklingszon

Att man är i förändring, redo för erfarenheter och att utveckla kunskaper kan relateras till Vygotskijs begrepp proximal utvecklingszon (Kroksmark, 2011).

Enligt Säljö (2014) definierade Vygotskij den proximala utvecklingszonen som det sociala utrymmet där vi med lite handledning eller hjälp från vår omgivning kan lösa problem som skulle vara svåra att utföra på egen hand.

Vygotskijs teori om människans utveckling och lärande tar sin utgångspunkt i att människan alltid befinner sig i förändring där vi har möjligheten att ta över och utveckla kunskaper och erfarenheter från andra människor. Detta lärande och denna utveckling sker i sociala utrymmen genom samspel och kommunikation (Kroksmark, 2011). Lärandet sker stegvis i olika zoner, nivåer. Den zon som barnet befinner sig i under sin utveckling kallas den proximala utvecklingszonen, sedan sker barnets utveckling i olika steg för att nå en högre utvecklingsnivå. På den första nivån utvecklar barnet olika kapaciteter med hjälp av personer som är mer kapabla än barnet. På nästa nivå har barnet utvecklat kapacitet att själv lösa olika problem. På tredje nivån har barnets kapaciteter blivit en del av barnet och kan använda sin nya kunskap i nya sammanhang och vara sin egen pedagog (Kroksmark, 2011).

Kulturella redskap och mediering

Strandberg (2006) skriver i sin bok *Vygotskij i praktiken* att den kraftigaste källan till lärande och utveckling är interaktionen i den miljö barn befinner sig. I denna miljö ses kulturella, verktyg som viktiga aspekter för barns lärande och utveckling. Lärandeprocesser växer och uppstår i barnens ömsesidiga aktiva interaktioner/sampel med hjälp av artefakter, redskap. Den inre tankeprocess som startat hos barnet har föregåtts av yttre aktiviteter som skapar

lärande och utveckling. Denna kunskapsöverföring kallar Vygotskij för medierat lärande. Medierat lärande betyder att det finns något mellan individen och den miljö man befinner sig. Människan uppfattar inte världen rakt av, utan tar hjälp av artefakter, redskap för att förstå och tolka sin omgivning. Strandberg (2006) skriver att det är viktigt att uppmärksamma hur olika förskolors rum är organiserade då rummen bildar en grund för barnens utveckling och lärande. Ett rum kan försvåra lärandet eller uppmuntra lärandet då rummen signalerar till barnen vad som är möjligt att göra eller inte. Enligt Strandberg (2006) ska rummen organiseras så barnens lärande och utveckling tillgodoses, där man uppmärksammar barnens tillgång till olika verktyg som dels inspirerar och utmanar dels att de är relevanta inom det område som ska utforskas för barnens utveckling och lärande. Det ska även vara en miljö som är anpassad till barnens höjd där materialet är tillgängligt och synligt och som barnen själva kan nå.

Smidt (2010) skriver i sin bok *Vygotskij och de små och de yngre barnens lärande* att Vygotskijs tankar förordar att barnen ska få lära sig saker tidigt genom att möta uppgifter, situationer, utmaningar och ha tillgång till kulturella redskap, och att dessa möten skulle ske i aktiviteter där syftet är tydliga för barnen.

Metodologisk ansats och val av metod

I denna del redogör jag för mitt metodval och hur jag genomfört min undersökning, urval och etiska aspekter. Jag beskriver även studiens reliabilitet, validitet och generaliserbarheten utifrån studiens metodval.

Jag har valt att använda mig av kvalitativa semistrukturerade intervjuer som metod i min undersökning då jag söker svar på uppfattningar och tankar från de personer som ska intervjuas i min undersökning. I en kvalitativ undersökning är det intervjupersonernas tankar och uppfattningar som är centrala utgångspunkter i en undersökning (Bryman, 2008). En semistrukturerad intervju följer en intervjuguide med frågor som täcker det område man är intresserad utav. Ordningsföljden av frågor kan variera beroende på vad intervjupersonen svarar och det ges möjlighet till uppföljningsfrågor beroende på intervjupersonernas svar (Bryman, 2008). Denna metod lämpar sig bäst då jag söker svar på uppfattningar och tankar som behöver resoneras fram utifrån syftet i mina frågor (Bryman, 2008).

Etiska Överväganden

I en undersökning är det viktigt att man har etiskt och agerande förhållningsätt som är ett grundläggande moment i undersökningen (Vetenskapsrådet, 2011).

Inför, under och efter min undersökning så förhöll jag mig till de etiska principer som måste följas när man ska genomföra en undersökning (Löfdahl, 2014).

Som första steg i min undersökning kontaktade jag en förskolechef. Under vårt samtal informerades förskolechefen om min undersökning, där jag även frågade om tillåtelse och ett samtycke till att få komma och göra en undersökning i förskolan och hon sa ja. Detta följdes av ett personligt besök på den aktuella förskolan där jag träffade de pedagoger jag skulle intervjua. Jag överlämnade ett brev där information framgick om undersökningen och dess syfte, och vad de deltagande förväntades göra och att de när som helst kunde avbryta sin medverkan, och mina kontaktuppgifter om det skulle uppstå något. I brevet stod att de medverkande gavs anonymitet och det insamlade materialet ska förstöras efter att mitt examensarbete är färdigt, samt att materialet i min undersökning bara ska användas i mitt examensarbete.

Urval

I mitt urval av förskola valde jag en som jag är bekant med sen tidigare. På förskolan gjorde jag slumpmässiga val av avdelningar och de pedagoger som arbetade på respektive avdelning. Valet föll på fem stycken pedagoger då jag ansåg att fem stycken var tillräckligt inom tidsramen för mitt examensarbete. Alla de tillfrågade var förskollärare och arbetade på avdelningar med barn från tre år till sex år.

Genomförande

För att få tillträde till att utföra min undersökning kontaktades områdets förskolechef. I vårt samtal informerade jag om min undersökning och fick samtycke till att få genomföra en undersökning på förskolan. Detta följdes av en personlig kontakt med pedagogerna som arbetade på den aktuella förskolan. Jag frågade två förskollärare på respektive två avdelningar och ytterligare en pedagog på en tredje avdelning om de ville delta i min undersökning och fick samtycke till detta. Förskollärarna tilldelades ett informationsbrev som de läste igenom och vi bestämde tid för intervjuerna på plats. Vi avsatte 30 minuter per intervju men såg till att det fanns mer tid om det behövdes. Vid intervju tillfällena satt jag och en förskollärare i avskilt rum så att vi inte skulle bli störda. Jag använde mig av ljudupptagning i form av en diktafon för att spela in intervjuerna i min undersökning. Varje intervju varade mellan tjugo till trettio minuter långa. Intervjuerna skrevs ut ord för ord på min dator.

Reliabilitet

Hur trovärdigt man har samlat in ett material och på vilket sätt, hur frågor ställts och hur väl frågorna har belyst ett frågeområde ger mått på reliabilitet (Johansson, Svedner, 2010).

Jag har efter strävat hög reliabilitet genom att ställa samma frågor till respektive förskollärare. I mina intervjuer har jag använt mig av en diktafon och därmed kunnat gå tillbaka och jämföra intervjusvar och göra omtolkningar av dem. Reliabiliteten kan ha påverkats då det gavs möjligheter till uppföljningsfrågor beroende på vad intervjupersonerna svarade på i min undersökning.

Validitet

Man kan diskutera huruvida de resultat man fått in genom en undersökning handlar om det man har sökt information om, med andra ord dess validitet (Johansson, Svedner, 2010).

Mycket tyder på att de frågor som jag ställt i intervjuerna verkligen uppfattades som frågor om det jag formulerade i mitt syfte. Exempelvis som när en av intervjupersonerna (Birgitta) ger ett intervjusvar som det vore taget ur min litteratur översikt. Motsvarande kan sägas om de andra svarspersonerna i undersökningen.

Generalisering

Enligt Bryman (2008) kan kvalitativa forskningsresultat vara svåra att generalisera utöver i den situation de möjliggörs. Bryman (2008) menar på att få personer som intervjuats i en kvalitativ undersökning inte kan representera en hel population. Då resultatet utgår från en liten grupp på fem stycken förskollärare så blir studiens resultat representativa utifrån dessa fem. Då mitt resultat baserar sig på fem stycken förskollärare från samma förskola i samma kommun så kan jag inte dra några generella slutsatser gällande övriga förskollärare i landet.

Bearbetning av data

Efter att intervjuerna var klara lyssnade jag av mitt empiristiska material och transkriberade dem i min dator. Jag skrev ut materialet och klippte ut varje svar och grupperade varje svar från förskollärarna under respektive fråga för att se mönster och se hur dess olika svar skilde sig åt. Av det bearbetade datamaterialet framkommer resultaten efter två teman: Dynamisk miljö och Intresse och behov.

Jag har analyserat mitt resultat utifrån det sociokulturella perspektivet där jag tar stöd i Vygotskijs utvecklingsteori med begreppen: Proximal utvecklingszon, kulturella redskap och mediering.

Intervjupersonerna i mitt resultat har fått namnen: Anneli, Malin, Birgitta, Petra , Birgitta.

Resultat

Här nedan kommer jag att redovisa mina intervjuresultat under två teman: Dynamisk miljö och Intresse och behov.

Dynamisk lekmiljö

Här nedan redovisar jag resultat som rör min första frågeställning: Hur ser förskollärarna på inomhusmiljön och dess betydelse för barns lekande?

Birgitta säger att: *”man kan ställa sig på knä och tänka på hur barnen uppfattar sin miljö”* och menar på att det är en bra utgångspunkt att ha när man ska planera en miljö för barnen. Miljön ska vara anpassad till barnen och att materialet ska vara tillgängligt och synligt för barnen, det ska vara placerat i barnens nivå där de själva kan nå och ta önskat material enligt Birgitta.

Kristina anser att man kan skapa miljöer som arbetar med olika lärande teman och tillföra material inom det området som temat bygger på. Vidare menar hon på att material ska finnas i barnens höjd så att de själva kan ta ner olika material. Petra anser även hon att material ska vara tillgängligt i barnens höjd där de själva kan ta saker och bli inspirerade till att leka med olika material.

”Det ska finnas en tanke bakom miljöns utformning där materialet inte bara ska placeras ut, där det krävs att man som pedagog har tänkt ut vad detta kan tillföra leken.” (Anneli)

Det ska finnas olika miljöer till barns olika utvecklingsområden menar Anneli på, miljöer där man kan arbeta med språk eller matematik och ett tillgängligt material inom det området som utvecklar barnens lärande i deras lek.

”Man ska inte sitta fast i tänket att det ska vara bilar i det rummet och i det rummet ska det vara på det viset utan följa barnens intresse i leken.” (Birgitta)

Birgitta menar på att det är viktigt att vara lyhörd och följa barnens intresse i leken. Man ska inte låsa fast barnen vid speciella rum som tex byggrummet eller dockvrån utan ha könsneutrala rum med material som man kan flytta mellan rummen. Detta skapar och öppnar upp möjligheter för olika lekar än de som resulterar i de kodade rummen enligt Birgitta.

Malin tycker att inomhusmiljön ska anpassas efter den barngrupp som man har och målet är att barnen ska få vara delaktiga i miljöns utformning så mycket som möjligt. Oftast observerar vi och ser vad de behöver menar Malin på. Malin säger att: *”det kan vara ett vuxenperspektiv över det hela men man får se och nyttja sin kompetens i vad de uttrycker i deras lek.”* Birgitta

menar på att barnen är delaktiga i miljöns utformning men de jobbar på det att de ska få vara med mera. Birgitta anser att man får anpassa miljön efter barngruppen, kommer det ett barn så får man observera det barnets behov och se hur det fungerar i barngruppen och skulle det inte fungera så får man ändra om tills det passar hela barngruppen.

Anneli säger att: *”är barnen oroliga och inte vet vad de ska hitta på då tittar vi på miljön.”* Det är våran skyldighet att skapa det bästa för barnen, en fungerande miljö, det är inte barnen som inte passar in, utan det är miljön som inte är anpassat till barnet menar Anneli på.

Sammanfattning

Min slutsats av pedagogernas syn på en god inomhusmiljö i barns lek är att pedagogerna anser att inomhusmiljön ska vara genomtänkt och anpassad efter barnen i en tillåtande miljö där man kan flytta olika material från rum till rum. Materialet ska vara anpassat i barnens höjd där de själva kan ta material som de blir inspirerade av att ta med i sin lek. Det ska vara en inomhusmiljö med olika material som främjar olika lärande och olika utvecklingsområden. Miljön ska vara dynamisk med att man ska kunna ändra om efter barnens behov och anpassa miljön till barnen och inte barnet efter miljön.

Intresse och behov

Här nedan redovisar jag resultat som berör min andra frågeställning: Hur anser förskollärarna att inomhusmiljön ska utformas så att den främjar barns lärande i leken?

Genom att observera och se hur barnen leker i rummet så får man uppfattningar om vad barnen är intresserade utav menar Kristina på. Man får tillföra eller byta material i rummen efter barnens intresse som gör att det blir mer stimulans i leken enligt Kristina. Petra belyser även hon att man får observera barns lek, hur de leker och vad de leker och på så vis ges det inspiration från barnen på kompletterande material som man kan tillföra i leken som gör att leken utvecklas efter barnens intresse. Malin menar på att man får utgå ifrån barnen med vad de leker och uttrycker i sin lek till att ändra om och skapa en inspirerande miljö.

Kristina menar på att det är barnen som ger idéer till att ändra om i miljön när vi observerar och frågar dem. Petra menar på att vi försöker att observera vad barnen tycker är roligt att göra och fråga vad de skulle vilja göra, sedan lyssnar man på barnen när de leker och då kan man få idéer till att skaffa material som passar in i deras lekar.

”Vi försöker att lyssna på dom det är dom ska trivas och ha roligt och vill komma hit och att ha något att göra, för det är för deras skull vi är här.” (Petra)

Malin säger att: *”det är viktig att observera hur olika rum lockar till olika lekar.”* Ser man att soffan i rummet inte används till att sitta och läsa i utan lockas till att användas på andra sätt tex rörelselek i soffan eller rollek så får man se hur man kan ändra om i miljön menar Malin på, så att barnens behov och utlopp av rörelse eller rollekar kan tillgodoses i andra rum. Birgitta påpekar också att man får observera hur rummen används, uppmanar ett rum till att

bara springa runt och härja som det inte är tänkt, så får man ändra om miljön så att det skapas nya lekar som passar alla.

”Det ska finnas rum för skapande, rum för att utforska matematik det ska finnas rum som följer läroplansmålen.” (Malin)

Malin menar på att man får se efter olika möjligheter att skapa olika rum som ger möjligheter till att utforska de olika delarna av läroplanen, har man inget rum för tex matematik så får man anpassa miljön efter matematikbehovet. Man får se till barnens behov när man erbjuder material och se hur de behöver utmanas i sitt lärande anser Petra.

Birgitta menar på att man får se sig om efter ytor som är tomma, tex kylskåps dörrar är en yta där man kan sätta magneter i olika färger och siffror där man kan plussa och räkna, då har man skapat en matematikhörna där.

Anneli menar på att det är barnens intresse som styr hur man ändrar om i miljön, det är deras intresse som ligger till grund för hur vi ska planera och ändra om. Anneli tycker att det ska finnas rum som tillgodoser barnen utvecklingsbehov, och att det ska finnas rum för skapande, rum för drama där de kan uppleva fantasi och bearbeta det som händer i vardagen. Det ska även finnas material som främjar finmotoriken som lego, pärlor, olika former med magneter där man kan bygga med enligt Anneli.

Petra anser att det är viktigt att material är placerat i barnens höjd så barnen själva kan ta ner önskat material, är inte materialet synligt då kanske barnen glömmer bort att det finns tex målargrejor, ser dom det så blir de inspirerade. Det är viktigt att inte behöva fråga någon fröken om hjälp, utan vill barnen måla eller pärla menar Petra på ska det finnas tillgängligt material som de själva kan nå, då kan barnen komma lite som de vill och sätta sig och måla eller pärla. Även Malin tycker att barnen ska få påverka sitt eget val till olika aktiviteter med ett tillgängligt material utan att behöva be någon vuxen om hjälp. Det kan vara så att man är upptagen av någon anledning menar Malin på och inte kan hjälpa till, och då kanske inte aktiviteten blir av.

”Miljön ska erbjuda inspirerande material som inte har färdiga lösningar där barnen får tänka och reflektera.” (Malin)

Det är viktigt menar Malin på att erbjuda barnen utmanande, öppna material där det inte finns färdiga lösningar, ett material som ger barnen möjlighet till utforskning och reflektioner som skapar tankar och funderingar hos barnen. Materialet ska vara varierande anser Malin, tex färger, skapande material, olika spel som utvecklar matematik och turtagning är inspirerande och lockande, om barnen inte har tagit till sig ett material så tar vi fram det och prövar tillsammans menar Malin på. Man får vara med och observera när barnen är redo att ta ett steg längre i sitt lärande anser Anneli, när barnen har ritat en teckning så uppmuntrar vi barnen att klippa ut det de har ritat så har de tagit ett steg längre i sitt lärande menar Anneli på.

Petra anser att material som man kan pyssla och skapa med är inspirerande där barnen kan klippa och klistra och få sitta och kladda. Kartonger t.ex. är ett sånt material enligt Petra där

barnen lär sig att vika och limma ihop. Anneli tycker att öppna material som man kan använda på många olika sätt som tex olika kuber, lego, är lärande, inte färdiga material som pussel.

Kristina säger att: *"allt material som är "skräp" ska finnas tillgängligt för barnen."* Kristina tycker att skräpmaterial är lockande och inspirerande material, som t.ex. sugrör, korkar, pappersrullar, äggkartonger som barnen kan skapa och fantisera med, även att få kladda med färg. Birgitta tycker att kapplastavar, lego är inspirerande material som hon beskriver som öppna material där barnen får skapa och fantisera. Birgitta menar på att om man ska t.ex. jobba med ljus, då kan man låta t.ex. ett ljusbord stå framme för utforskning där man inte introducerar materialet och visar på hur det ska användas. Detta leder till reflektioner och funderingar hos barnen enligt Birgitta som man sen kan utveckla vidare i form av ett upplevelserum där barnen får gå in och experimentera med ljus, ficklampor och reflexer för att skapa ett lärande.

Sammanfattning

I min slutsats framkommer det att förskollärarna utformar sin miljö utefter barnens intresse och deras behov. Genom att fråga och observera vad barnen leker och uttrycker i sin lek så får förskollärarna en uppfattning om vad de kan tillföra för olika material i barnens lek och den kan på så vis utvecklas vidare. Även hur olika rum lockar till olika lekar är något som tas upp, att anpassa rummets möjligheter till barnens olika behov för att barnens ska få utlopp för sin kreativitet, utveckling och lärande.

Analys av resultat

Jag kommer här nedan att analysera resultaten där det sociokulturella perspektivet ligger som grund för min analys. Jag tar stöd i Vygotskijs utvecklingsteori, och använder begreppen, proximal utvecklingszon, mediering och kulturella redskap.

Kulturella redskap och mediering

Miljöns utformning är en stor viktig del i förskolan verksamhet. Barnen erövrar omvärlden genom att samspela med den miljö de möter och tar del av. Miljön signalerar även om vad som är möjligt att göra eller inte. Miljön ska underlätta lärande och den ska vara inspirerande och lockande, då är miljöns utformning av stor vikt (Pramling, Samuelsson, & Sheridan 2006). Det framkommer av resultaten att förskollärarna vill erbjuda en anpassad, tillåtande lekmiljö där barnen kan få tillgång till olika tillgängliga kulturella redskap som barnen kan utforska sin miljö och den kultur de omges av. Genom att pedagogerna erbjuder barnen kulturella redskap till lek och utforskning bidrar detta till att barnen utvecklar en förståelse för sin omvärld och kultur de omges av, där kunskap medieras genom de kulturella redskap barnen får tillgång till.

I resultatet framkommer förskollärarnas resonemang om hur man kan arrangera olika miljöer där barnen kan skapa nya erfarenheter och ta till sig nya kunskaper. Ett exempel utifrån intervjun är Birgittas där hon beskriver hur man kan skapa lärande om ljus i form av att skapa upplevelserum där barnen kan gå in i ett mörkt rum och experimentera med olika verktyg, tex ficklampor, reflexer. Enligt Säljö (2014) gör vi våra erfarenheter med medierade redskap, de förmedlar verkligheten för oss. De redskap förskollärarna erbjuder barnen medierar kunskap som bidrar till att barnen kan göra nya erfarenheter. Barnen får en förståelse för samspelet som sker mellan redskapen och sig själva i sitt användande och agerande, t.ex. med hjälp av ficklampans egenskap kan barnen upptäcka reflexens funktion i mörker. Det framkommer av Annelis intervjusvar att det ska finnas en tanke bakom hur man arrangerar olika lärande miljöer för barnen, där man som förskollärare har tänkt ut syftet med olika material och vad det kan skapa för lärande i barnens lekaktiviteter. Hon syftar till t.ex. miljöer som erbjuder redskap som riktar sig mot matematik eller språk. Genom dessa medierande redskap gör barnen erfarenheter vilket de sedan kan relatera till ämnen inom matematik och språk.

Proximal utvecklingszon

Det framträder tydligt i resultaten att förskollärarna vet vilka förutsättningar som krävs för att möta och utmana barnen i deras utvecklingszoner. Ett mönster som framgår av resultaten är hur förskollärarna observerar barnen i deras lek och aktiviteter. Genom observationer och diskussioner möter de barnen i deras zoner och uppmärksammar deras behov och intressen och skapar lekmiljöer och tillför material som tillgodoser och främjar barnens behov och lärande. Enligt Kroksmark (2011) sker lärandet stegvis i olika zoner, nivåer. Den zon som barnet befinner sig i under sin utveckling kallas den proximala utvecklingszonen, sedan sker barnets utveckling i olika steg för att nå en högre utvecklingsnivå, den potentiella utvecklingsnivån.

Det framkommer att förskollärarna reflekterar över att det ska finnas olika miljöer som främjar barnens olika utvecklingsområden med ett anpassat material inom det området som utmanar barnen, samt rum som följer läroplansmålen. Detta visar på hur de stödjer och uppmuntrar barnen i deras utvecklingszoner, till att stegvis utveckla sitt lärande.

Öppna material är något som förskollärarna förespråkar. Lite utmanade material där det inte finns en given lösning. Genom barns funderingar och reflektioner i det sociala samspelet ges det möjligheter till att utveckla kunskaper och få nya erfarenheter som leder till insikt och ökad förståelse. Med lite handledning eller hjälp från ett annat barn kan barnet lösa problem som skulle vara svåra att utföra på egen hand, genom detta förs barnet närmare den potentiella utvecklingsnivån. Ett barns kunskap blir till kunskap för ett annat barn.

Resultaten visar även på en flexibel medvetenhet för att utveckla barnens lärande från den faktiska nivån till den högre nivån. Ett exempel är från en förskollärares intervjusvar som menar på att man får vara med och observera när barnen är redo att ta ett steg längre i sitt lärande, har man ritat en teckning så uppmuntrar vi till att klippa ut den, eller utifrån en annan förskollärares intervjusvar som menar på att ser vi att barnen inte tagit till sig materialet så prövar man tillsammans.

Diskussion

Resultatdiskussion

I detta kapitel kommer jag att kritiskt diskutera resultatet i relation till tidigare forskning och litteratur.

I leken tillägnar sig barnen kunskaper och erfarenheter genom att samspela och utforska och undersöka i sin omgivning (Granberg, 2004). Utifrån intervjuresultaten så är materialet viktigt med dess placering och tillgänglighet. Barnen erbjuds varierande material till sin lek och samtliga förskollärare anser att materialet ska vara synligt och vara placerat i barnens höjd så att de själva kan ta fram det material som de inspireras av att ta med i sin lek och behöver då inte vara beroende av någon vuxen. Förskollärarna var eniga om att det ska vara material som är öppna som inte har en färdig lösning, där det lockas till utforskning och reflektioner. Barnen ska även ha tillgång till olika skapande material där barnens kreativitet och fantasi kan få utlopp.

Jämfört med Nordin-Hultmans (2004) studie där hon studerat materialets begränsningar och handlingsmöjligheter i förskolan så drar jag inte samma slutsats i min undersökning. Här lägger förskollärarna stor vikt på att barnen ska vara självständiga och ha tillgång till ett varierat tillgängligt material utbud där förskollärarna har en medvetenhet om hur man ska organisera i miljön så att barnen allsidiga lärande tillgodoses och det ges tilltro till det egna lärandet. Rummens organisation för utveckling och lärande belyser även Strandberg (2006) som menar på att rummen utgör en fond till lärande och då är det viktigt att se till hur rummets utformning uppmuntrar till lärande.

Förskollärarna var eniga om att inomhusmiljön ska anpassas efter barnen och inte barnen efter inomhusmiljön. Utifrån Annelis intervjusvar menar hon på att det är en skyldighet som förskollärare att skapa det bästa för barnen, en fungerande miljö. Kloka ord, detta håller jag med om då förskolan ska präglas av omsorg om individens utveckling (Skolverket, 2010). Läroplanen är en viktig aspekt i hur miljön ska utformas menade en förskollärare på då hon ansåg att det ska finnas rum som följer de olika läroplansmålen. Två av förskollärarna säger att det ska finnas olika miljöer till barns olika utvecklingsområden med material som har ett syfte inom det område barnens ska utveckla kunskaper om, i detta uttalande kanske förskollärarna syftade till läroplansmålen, fast de inte nämner ordet läroplanen i sin formulering. Jag trodde fler skulle lyfta sitt uppdrag med att nämna läroplanen som en aspekt i miljöns utformning med att ge barnen ett lustfyllt lärande i olika miljöer som innefattar de olika ämnesområden som ingår i läroplanen, miljöer som de kan växla mellan så att det skapa ett allsidigt lärande (Skolverket, 2010).

Förskollärarnas fokus utgår ifrån barngruppen när de planerar och ändrar om i inomhusmiljön men även barnens intressen och behov ligger till grund för inomhusmiljöns utformning. Genom att observera och fråga barnen så ges det inspiration till förskollärarna. En förskollärare säger att man får observera och nyttja sin kompetens med att se vad de uttrycker i sin lek. För att barnen ska få inflytande och vara delaktiga så tycker jag att man ska inte bara observera barnen, utan att tillföra en diskussion för att få information och uppfattningar

om deras intresse och behov. Gör man en observation får man skilja på det som händer och sin egen tolkning av det som sker. Jag kan tänka att det kan vara lätt att ta fram sin egen värdering av det man tycks se och dra en slutsats utifrån det som inte ger en sann bild av det man har observerat. Jag tycker oavsett kompetens så kan man aldrig se vad ett barn känner och vill.

I Eriksson- Bergströms (2013) forskning kunde man se att en miljö som inte var förutbestämd eller statisk gav barnen ett mer varierande handlingserbjudande där barnen stimulerades till verbal förhandling med varandra om vad de skulle leka. Detta ser jag en liknelse med utifrån mitt resultat där verksamheten har neutrala namn på rummen, där man inte ska låsa fast barnen vid speciella rum som en förskollärare menade på. Genom att flytta material mellan rummen så öppnar det upp för andra lekar än de som skapas i förutbestämda rum. Betydelsen av statiska rum belyser även Björklid (2005) i sin forskningsöversikt där hon menar på att barnen ska kunna flytta runt materiel och upptäcka och utforska det som skapar mening för dem.

Metoddiskussion

Innan undersökningen funderade jag på vad jag skulle ha för metod för att få fram resultat i min undersökning. Jag funderade mellan intervjuer eller enkäter. Jag tittade samtidigt på min frågeställning och den handlade uppenbarligen om förskolläraarnas uppfattningar. Det var ur deras perspektiv som jag ville få fram vad de uppfattar som viktigt och betydelsefullt, så utifrån det blev valet en kvalitativ metod (Bryman, 2008). Då enkäter är en kvantitativ metod där forskarens perspektiv styr och strukturerar undersökningen så valdes enkäter bort från min undersökning då jag ville ha så fylliga uttömmande svar som möjligt utefter förskolläraarnas resonemang (Bryman, 2008).

Man var nervös under de två första intervjuerna men det gick bättre med de tre sista då blev man lite lugnare och tryggare i sin intervjuroll. Att genomföra intervjuer var något jag aldrig har gjort innan, så i efterhand har jag insett att intervjuer kräver träning innan, det är lätt att vara efterklok men jag har erfarit detta och tar det som en lärdom. Frågorna till intervjun fick de deltagande inte se innan intervjun utan fick dom ställda på plats. Jag undrar om det hade påverkat resultatet om de fick se frågorna innan, då kanske de hade "läst på" och då hade det inte varit deras tankar och uppfattning som jag var ute efter i min undersökning, utan ha överskuggats av andras åsikter. Utifrån mina frågor och de svar jag fick från förskollärarna så framkom det likartade tankar och uppfattningar. I efterhand har jag insett att jag borde ha vänt mig till flera olika förskolor och riktat in mig att intervjua fler förskollärare från olika avdelningar. Då hade jag fått tagit del av flera olika förskollärares tankar och uppfattningar och kanske fått flera olika varierande svar .

Slutsatser

I min undersökning har jag tagit del av fem förskollärares tankar och uppfattningar om betydelsen av inomhusmiljön för barns lärande i deras lek. Min slutsats av resultaten blev hur viktig det är med en dynamisk inomhusmiljö som är tillåtande och anpassad efter barnens

intresse och behov, där material får flyttas mellan olika rum så att det ges utrymme för barnens egna planer och kreativitet i deras lek. En annan slutsats är hur viktigt materialet är med dess variation som främjar olika lärande och utvecklingsområden hos barnen och dess tillgänglighet som underlättar och sätter tilltro till barnens egna lärande.

Det vi kan lära av min studie är att man som förskollärare ska ta del av barnens livsvärldar där man observerar och diskuterar med barnen så att man vet hur man ska möjliggöra och arrangera olika lekmiljöer efter barnens intresse och behov. En annan lärdom vi kan ta med oss är att reflektera över hur verksamhets inomhusmiljö är utformad, hur den reglerar barnens möjligheter och begränsningar till utveckling och lärande, samt att miljön utgör ett stöd till barns lärande, genom att tillföra material som utmanar, tillgodoser barnens behov och intresse inom olika utvecklingsområden så ges det möjligheter till ett livslångt lärande.

Vidare forskning

Den här undersökningen har varit riktad mot förskolläraernas uppfattningar och tankar om inomhusmiljöns betydelse för barns lärande i leken. Jag skulle som vidare forskning vända mig till barnen och få höra hur de uppfattar sin inomhusmiljö och vad för material de lockas till att leka med i förskolan. Det skulle även vara intressant och göra en undersökning på en annan förskola som tex Reggio Emilia och ta del av hur förskollärarna tänker där och hur de resonerar kring inomhusmiljön för barns lärande i leken.

Referenser

- Brodin, J. & Lindstrand, P. (2008). Alla kan vara med i en tillåtande lekmiljö I A. Sandberg, (Red.). *Miljöer för lek, lärande och samspel* (ss. 87-106). Lund: Studentlitteratur.
- Bryman, A. (2008). *Samhällsvetenskapliga metoder*. Malmö: Liber.
- Björklid, P. (2005). *Lärande i fysisk miljö. En kunskapsöversikt om samspelet mellan lärande och fysisk miljö i förskola och skola*. Stockholm: Liber.
- Eriksson- Bergström, S. (2013). *Rum, barn och pedagoger: om möjligheter och begränsningar i förskolans fysiska miljö*. Pedagogiska institutionen/Departement off Education Umeå Universitet. Hämtad från: portal.org/smash/get/diva2:613213/FULLTEXT01.pdf.
- Fagerli, O. Lillemyr, O-L. & Søbstad, F. (2001). *Vad är förskolepedagogik*. Lund: Studentlitteratur.
- Granberg, A. (2004). *Småbarnslek. En livsnödvändighet*. Stockholm: Liber: AB
- Johansson, E. Pramling, Samuelsson, I. (2009). Kreativa lekar – och lärande miljöer i pedagogisk verksamhet I M. Jensen & Å. Harvard (Red.). *Leka för att lära* (ss.145-162). Lund: Studentlitteratur.
- Johansson, B. & Svedner, P-O. (2010). *Examensarbete i utbildningen*. Uppsala: Kunskapsförlaget AB.
- Knutsdotter, Olofsson, B. (2009). Vad lär barn när de leker? I M. Jensen & Å. Harvard (Red.). *Leka för att lära* (ss. 75-92). Lund: Studentlitteratur.
- Krokmark, T. (2011). *Den tidlösa pedagogiken*. Lund: studentlitteratur.
- Löfdahl, A. (2014). God Forskningssed – regelverk och etiska förhållningssätt. I A. Löfdahl, K. Franzén & M. Hjalmarsson (Red.). *Förskollärarens metod och vetenskapsteori* (ss. 144-156). Stockholm: Liber.
- Nordin-Hultman, E. (2004). *Pedagogiska miljöer och subjektskapande*. Stockholm: Liber.
- Pramling, Samuelsson, I. & Asplund, Carlsson, M. (2003). *Det lekande lärande barnet. I en utvecklingspedagogisk teori*. Stockholm: Liber AB.
- Pramling, Samuelsson, I. & Sheridan, S. (2006). *Lärandets grogrund. Perspektiv och förhållningssätt i förskolans läroplan*. Lund: Studentlitteratur.
- Skolverket. (2010). *Läroplan för förskolan, 98 (Rev. Uppl.)*. Stockholm: Skolverket.

- Smidt, S. (2010). *Vygotskij och de små och yngre barnens lärande*. Lund: Studentlitteratur AB.
- Strandberg, L. (2006). *Vygotskij i praktiken. Bland plugghästar och fusklappar*. Stockholm: Nordstedts Akademiska förlag AB.
- Säljö, R. (2014). *Lärande i praktiken. Ett sociokulturellt perspektiv*. Lund: Studentlitteratur AB.
- Vetenskapsrådet. (2011). *God forskningssed*. Stockholm: Vetenskapsrådet.
- Åberg, A. & Lenz, Taguchi, H. (2005). *Lyssnandets pedagogik- etik och demokrati i pedagogiskt arbete*. Stockholm: Liber AB

Bilaga 1

Intervjuguide

Hur tycker du att inomhusmiljön ska utformas för barns lärande i deras lek?

Brukar du organisera/ändra om i inomhusmiljön?

Är det någon tanke bakom rummets utformande?

Vad kännetecknar en god inspirerande inomhusmiljö för dig?

Är barnen delaktiga i miljöns utformning?

Vad anser du vara inspirerande material i er inomhusmiljö?

Hur synliggör ni ert material?

Är materialet tillgängligt?

Byter ni ut material?

Bilaga 2

Informationsblad

Hej

Jag heter Ingela Berglund och läser till förskollärare på Karlstad universitet. Under våren kommer jag att skriva mitt examensarbete som handlar om inomhusmiljön i barns lek, ur förskollärarnas perspektiv. För att kunna genomföra min studie kommer jag att under veckorna 16-17 intervjua förskollärare. Under intervjuerna kommer jag att använda mig av ljudupptagningar för att lättare kunna gå tillbaka och analysera informationen. De data som jag kommer att samla in kommer att avidentifieras och materialet kommer enbart att användas i min forskning och dess syfte. När examensarbetet är klart och godkänt från Karlstads Universitet kommer all information att förstöras. Jag vill tydliggöra för er att dessa intervjuer är helt frivilliga och att alla som deltar får avbryta precis när de vill.

Om du vill ha mer information får ni gärna kontakta mig via telefon alternativ mail.

Telefon: xxxxxxxxxxxx

Mail: xxxx. xxxxxxxxxxxxxx

För ytterligare information om examensarbetet kontakta kursansvarig på Karlstad universitet.

Susanne Hansson, susanne.hansson@kau.se

Nina Thelander, nina.thelander@kau.se

Tillstånd till intervju

Ja, jag ger tillstånd för att bli intervjuad.

Namn: _____